

PEALEHAKKAMIST JA ARUKUST !

Iga kolme aasta tagant on vallakodanikel võimalus valida volikogu liikmed. Seda inimeste hulgast, kes väljendavad kandidideerimisega valmisolekut vallaelu kujundamisel kaasa aidata. Uude volikokku kandideerib üheksale kohale viisteist inimest, seega valikuvõimalust on. Tööperiood saab täis volikogu poolt valitaval

vallavanemal ja neljaliikmelisel vallavalitsusel, kuhu

kuulusid vallavanem Toomas Rõhu, vallasekretär Eve Sahtel, maanõunik Heino Laanemets ja raamatupidaja Karin Randmäe.

Hinnangu, milline oli selle vallavolikogu ja vallavalitsuse tegevus, annavad vallaelanikud. Tihti ei ole siiski selge, millega vallavalitsus peab ja saab tegelda, millega mitte ja sellest tulenevalt on inimeste ootused mõnikord väga suured. Oodatakse, et vallavalitsus lahendaks kõik ettetulevad probleemid. Üpris tavaline on, et küsitakse, miks vald ei maksa välja piimarahat, ei lase käima kalatehast või piimakombinaati, on lasknud põhja põllumajanduse, ei loo töökohti jne. Vallavalitsus saab tegutseda siiski ainult nendel aladel, milleks talle on seadustega antud õigused ja kohustused ning eraldatud vahendid. Olgu need veelkord toodud: sotsiaallabi, vanurite hoolekanne, elamu- ja kommunaalmajandus, veevarustus ja kanalisatsioon, heakord, planeerimine, vallateed,

Volikogu väljasõiduistung vastremonditud Tõhela Rahvamajas. (07.09.99)

koolid ja lasteaiad, kultuuritöö, tervishoiuasutused, päästeamet, maakorraldus, elanike arvestus, mitmesuguste dokumentide vormistamine. Mis nendel aladel tehtud, saab lugeda järgnevast valimisliit Tõstamaa artiklist, sest vallavalitsus viib ellu volikogu otsuseid.

Et vald kui piirkond oleks edukas, peavad edukalt toimima kolm sektorit: avalik-õiguslik (riik+omavalitsus, rahastamine erasektorist laekuvatest maksudest); erasektor (ettevõtjad, äri- ja põllumehed, firmad jne., raha saadakse äritegevusest); ühiskondlik (omalgatuslikud ettevõtmised, seltsid, klubid, mittetulundusühingud jne., rahastatakse liikmemaksudest ja esimese kahe sektori poolsetest toetustest)

Tänase tööpuuduse põhjuseks on erasektoris oleva ettevõtluse sisuline puudumine vallas. Miks Tõstamaa inimeste hulgast ei ole välja kasvanud vajalikul hulgal ettevõtjaid, kes oleksid turumajanduse tingimustes

võimelised läbi lööma, ei oska vastata. Kui leiduksid ettevõtjad, kes paneksid näiteks tööle kalatehase, piima ja puidutööstuse või midagi muud, oleks tööpuuduse probleem lahendatud. Raha oleks nii inimestel kui vallas oma ülesannete täitmiseks.

See, et inimestel Tõstamaal ei ole täna oskustele vastavaid

töökohti ja seega ka raha normaalseks äraelamiseks, on tänane

põhiprobleem. Ainukeseks lahenduseks on tootmistegevuse taastamine, teha saavad seda ainult ettevõtjad. Ettevõtluse jätkuva madalseisu puhul kannatavad nii kultuur, kaubandus, haridus, noored lahkuvad jne. jne. .

Oma kohustusi on vallavalitsus püüdnud täita nii hästi, kui oleme osanud ja on olnud võimalik. Mis tehtud, ka sellest on võimalik lugeda järgnevas valimisliit Tõstamaa artiklist.

Et elu liigub tõusude ja mõõnadega, usun Tõstamaa paremasse tulevikku. Virisemisest pole kasu, probleeme saab lahendada ainult pealehakkamise ja arukusega. Esimese sammuna peaksid inimesed tulema ja 17. oktoobril valima endale meelepärase volikogu.

Toomas Rõhu
vallavanem

VALIMISLIIT TÕSTAMAA

Viimastel valimistel oli vallas edukas valimisliit Tõstamaa, saades volikogus üheksa kohta. Seega ei saa uute valimiste eel piirduda lubadustega, räägime ka tehtust.

Valimisliit on püsiv, koos olnud aastaid. Tugevamaks küljeks on ilmselt tasakaalukas ja mõistusepärane asjaajamine, mis on säästnud omavahelistest näaklemistest ja tühjadest skandaalidest ning võimaldanud selle asemel tegutseda.

MIS TEHTUD

Tagasivaateks sirvime eelmiste valimiste eel avaldatud valimisliidu tegevuskava (vt. ka Tõstamaa Tuuled nr.9, okt. 1996)

otsida võimalusi valla elu edasiarendamiseks koostöös riiklike struktuuridega, teiste omavalitsustega, fondidega, sõprusvaldadega.

Koostööst räägivad valminud ehitised: Kavaru tee, Pootsi koolimaja, Munalaiu sadam, Manija sadam, Tõstamaa kooli ehitus, Tõstamaa puhastusseadmed, Tõhela rahvamaja, Kastna paadisadam, taastusravikeskus. Raha on saadud riigieelarvest, riiklike investeeringute programmist, ääremaade fondist, erastamise reservfondist, saarte programmist, keskkonnafondist ja hasartmängufondist. Oma osa ehitustesse on pannud Tõstamaa vald, tavaliselt on see seisnenud töös: ehituste planeerimine, organiseerimine ja korraldamine. Omavahenditest on remonditud vallamaja, hooldekodu sanitaarruumid, tervisekeskus. Kõigil valminud ehitustel on tõine sisu, need on vajalikud paljudele.

Sõprusvaldadest on sidemed Korschholmiga Soomest, Skinnsattegersiga Rootsist ja Buskerudiga Norrast. Tänu Buskerudile õpetatakse Tõstamaal Norra keelt, Skinnskatebergs oli abiks puhastusseadmete ehitusel. Vallavalitsusel on sõprusvaldadega tihedad sidemed. Oleme pakkunud kontakt- aadresse koolidele, kultuuriasutustele, ettevõtjatele, paraku on huvi olnud passiivne.

Omavalitsus on töödandjaks ca 140 inimesele. Kuna omavalitsussüsteem saab raha maksumaksjalt, siis peab see olema nii väike, kui võimalik ja nii suur, kui vajalik. Praegune on Tõstamaa jaoks optimaalne.

toetada ettevõtluse arengut

Valdkond kuulub ettevõtlussektoris. Omavalitsus siin tegutseda ei saa ega peakski. Kõik sõltub tingimustest, ettevõtjate-investorite olemasolust ja huvist piirkonnas. Oleme püüdnud arengule kaasa aidata piirkonna reklaamimise, võimaluste välja-pakkumise, dokumentide ja maa võimalikult kiire vormistamise jne. kaudu. Püüdega toetada oleme ehk liialegi läinud, sest tihti on ettevõtja osutunud saamatuks või pluffijaks, vallavalitsus on aga teinud hulga tühja tööd. Julgen väita, et ükski hea idee pole jäänud seisma vallavalitsuse ja volikogu toetuse puudumise taha. Selles sektoris puuduvad ca 200 töökohta (piimakombinaat, kalatehas, põllumajandus jne.) on tööpuuduse põhjuseks Tõstamaal.

võidelda elujõulise põllumajanduse eest

Oleme olnud elujõulise põllumajanduse poolt, alates maa, põllumajandusettevõtete ja hoonete saatuseküsimuste lahendamisest kuni streikimiseni Toompeal. Paraku kasu sellest pole olnud. Oleme seisukohal, et põllumajanduses peab olema ca 150 normaalset töökohta ja maa peab haritud saama. Alternatiivi sellele pole.

olla hariduse-, kultuuri-, spordi- ja seltsielulembesed

Ei ole mindud majanduslikult ökonoomsemale variandile, kus valla 300 õpilast õpiksid ühes koolis. Säilitatud on koolid Pootsis ja Tõhelas, kus need on üheks piirkonna keskuseks ja õpetajad endiselt maa soolaks. Koole juhivad noored teotahelised juhid, olemas on õpetajate kaader. Kvaliteetse hariduse saamise võimalust tõestavad tasemetööd. Kahjuks pole oma kohta ja populaarsust leidnud Tõstamaa keskkooliosa, paljud vanemad panevad oma lapsed õppima linna. Vajalik on lasteaiad Tõstamaal. Remonditud on Pootsi kool ja pool Tõstamaa koolist.

Kujunenud on kultuuri ja spordiürituste süsteem, mis suudab haarata rohkem, kui täna on huvilisi. Pigem on puudu ideedest, eestvedajatest, tegijatest. Tekkinud on vallapäevade traditsioon. Remonditud on Tõhela ja Pootsi raamatukogu, Tõhela rahvamaja.

muretseda elamiskõlbliku elukeskkonna eest vallas

Tõstamaa rikkuseks on mitmekesine loodus. Oleme juhindunud lausest: loodust ei saada kingiks vanematelt, vaid laenuks lastelt. On organiseeritud prügivedu, klaasikonteinerid, ohtlike jäätmete kogumine, töötute rakendamine heakorratöödel, parkide korras-tamine, heakorrakonkurss, järvedel kehtestatud kalapüügieeskirjad, korrasstatud Tõstamaa jõgi. Looduse säilimiseks ja eksponeerimiseks on käivitumas Kihnu väina merepargi projekt, kahasse Kihnuga on tööle võetud keskkonnaspetsialist.

Et laiemas plaanis võib elukeskkonna alla paigutada kõik vallas oleva, toome siin ka selle, millest eelpool juttu ei olnud.

Oleme püüdnud ajada asju avatult, anda võimaluse igatühel valla tegemistes kaasa rääkida. Ellu on kutsutud külakoosolekud, valitud külavanemad, vallas toimunu on jäädvustatud aastaraamatusse. Lõpetamisel on valla üldplaneering.

Täiustunud on õigusaktide süsteem. Vastu on võetud valla põhimäärus, sotsiaaltoetuste jagamise kord, ehitusmäärus, avalikku korra eeskirjad, kalapüügi eeskirjad munitsipaalveekogudel, teemäärus jt. õigusaktid. Kasutusele on võetud oma sümbolika valla vapi ja lipu näol, välja antakse vapimärke.

Lahenenud on politsei ja hambaarsti probleem, turvalisust tõstab päästameti baasil pakutav valveteenus. Elementaarses korras oleme hoidnud munitsipaalteede ligi 100 km pikkuse võrgu.

sotsiaalabirahad ja toetused jõuavad õiglaselt abivajajani

Vallamajja ei ole jõudnud kaebusi toetuste ebaõiglase jagamise kohta peale selle, et raha on vähe.

jagada valla vahendeid põhimõttel: kes teeb, see saab, kes viriseb, jääb ilma

Paika on pidanud tõde: pole vaja tõestada, kuidas pole võimalik, vaid kuidas on võimalik. Vaadates valla rahakotti, oleks valetamata võinud öelda, et raha pole ja paljugi eelpooltoodust oleks jäänud tegemata. Sama võib öelda kogu elu kohta vallas: kes on asju ajanud mõistlikult ja otsinud lahendusi, on kuidagi ikka toime tulnud, kes virisenud ja hädaldanud, on hätta jäänudki.

(algus lk 2)

PLAANID EDASISEKS

Ei saa anda katteta ilusaid lubadusi, sest tunneme kogemustest reaalselt elu. Ka järgnev on suund, mille poole püüdleme. Kas õnnestub, näitab elu. Võrreldes üksikkandidaatidega on meie eeliseks, et suudame valimisliiduna tegutsedes välja pakkuda tegevusprogrammi ja tagada volikogus selle elluviimise. Valimisliitu kuuluvad inimesed, kes on end senises tegevuses tegijatena näidanud.

Püüdleme elamisväärsse Tõstamaa poole, kus inimestel oleks tööd ja eneseteostusvõimalusi, kus oleks turvaline ja hea elada.

Toetame erasektori ja ettevõtluse arengut, suurendamaks valla tulubaasi, inimeste sisetulekuid ja töökohtade arvu.

Ettevõtluse areng on Tõstamaa tulevikule määravaks. Vajalik on tootmistegavuse taaskäivitumine, seda nii traditsioonilistel tegevusaladel põllumajanduses, kala-, piima- ja puidutöötlemisel kui uutel tegevusaladel sadama, puhkemajanduse jms. näol, samuti väikeettevõtluse areng. Alternatiivi pole põllumajandusele. Ettevõtlussektori olukorra määravad ettevõtjad, investorid ja tingimused, vald selles sektoris tegutseda ei saa. Püüame ettevõtluse arengut toetada:

- teavitades ja reklaamides Tõstamaal olevaid võimalusi, tutvustades vabu maid, tootmishooneid ja olusid, tehes seda ka interneti kaudu valla koduleheküljel.

- aidata ettevõtjaid asjaajamisel ja dokumentide vormistamisel

- lahendades maaküsimusi võimalikult kiiresti

- otsida ja propageerida alternatiivseid tegevusalasid

- julgustada ja toetada väikeettevõtjaid

- organiseerida täiskasvanute koolitust

Täita võimalikult hästi seadustega omavalitsuse kohustuseks ja pädevuses olevaid ülesandeid, pakkuda vallakodanikele munitsipaalsüsteemi poolt inimsõbralikku ja kvaliteetset teenust:

- **Sotsiaalabi ja teenused, vanurite hoolekanne, hooldekodu**
Sotsiaalabirahad ja toetused jõuavad õiglaselt abivajajani, süsteem on läbipaistev. Kaasata sotsiaalküsimuste lahendamisse külvavanemad. Rajada sotsiaalmaja. Vajadusel alustada avalikhooldusega. Remontida hooldekodu ja ehitada välja teine korrus. Vajadusel pakkuda hooldekodu baasil turvakoduteenust.

- **Elamu ja kommunaalmajandus, veevarustus, kanalisatsioon**

Muuta Tõstamaa joogivesi kvaliteetseks. Ehitada kanalisatsioonikollektorid Varbla ja Pärnu suunal. Tõhela ja Pootsi vee-kanalisatsiooniküsimuste lahendamine. Ehitada välja uus katlamaja Tõstamaal.

- **Keskkond, heakord**

Hoida valla ilusat loodust ja eksponeerida seda Kihnu väina merepargi väljakujundamisega. Jätkata valla heakorramist, rajada ohtlike jäätmete kogumise plats, korramada supelrannad ja telkimisplatsid Tõhelas, Ermistus, Vaistes, Kastnas, Sutikülas, Putikülas. Koostada valla jäätmekäitluskava.

- **Territoriaalplaneerimine**

Lõpetada valla üldplaneeringu koostamine ja kehtestada see.

- **Vallateede korrashoid**

Hoida korras valla munitsipaalteed. Vastavalt tehohiukavale remontida Peerni, Puti, Võidu sadama, Sutiranna ja Kastna mõisa teed, ehitada teed supelrandadesse, viia mustkatte alla Ehitajate tee ja Metsa tänav. Rajada Tõstamaal kõnnitee bussijaamast koolini. Teha lumetõrjet iga majapidamiseni. Taotleda riigilt Tõhela tee asfalteerimiskavva võtmist.

- **Haridus**

Pakkuda kaasaegset konkurentsivõimelist haridust. Töötada välja valla hariduse arengukava. Leida oma koht Tõstamaa keskkooliosale. Luua võimalus saada vallas huviharidust - muusika, kunst, sport. Alustada Tõstamaa Keskkoolis ka puuetega

laste õpetamist. Lõpetada Tõstamaa keskkooli remont.

- **Kultuur ja sport**

Teha Tõstamaa seltsimajas sanitaarremont. Rakendada seltsimaja taas tööle mittetulundusühingu põhimõttel. Viia Tõstamaa raamatukogu üle uutesse ruumidesse, arvutiseerida raamatukogud. Rakendada tööle valla muuseum. Luua valla kultuurkapital. Täiustada kultuuri- ja spordiürituste süsteemi. Ehitada välja jõusaal Tõstamaal.

- **Tervishoid**

Jätkata kvaliteetse arstiabi pakkumist vallas.

- **Päästeteenistus**

Koostöös maakonnaga remontida päästeameti hoone, täiustada päästetehnikat, leida sobiv lahendus alluvusküsimustele. Täiustada valveteenuse pakkumist päästeameti baasil.

me ei raiska energiat tõestamisele, kuidas pole võimalik, vaid kuidas on võimalik. Usume, et ka Tõstamaal on tänapäevaseks võimalik elada ja oleme valmis selleks kaasa aitama.

VALIMISLIIT TÕSTAMAA

101	Eduard Alumets	talupidaja
102	Marek Jaansoo	finantsist
103	Leo Langus	talupidaja
104	Peeter Lapp	ettevõtja
105	Hilja Mändla	õpetaja
106	Tiit Pilt	ettevõtja
107	Ants Pirso	õpetaja
108	Urmas Reinfeldt	õpetaja
109	Toomas Rõhu	vallavanem
110	Leo Salk	talupidaja
111	Heino Tamm	metsnik
112	Endel Tõnisson	pensionär
113	Eduard Vilbre	metsamees
114	Elfi Vool	majandustöötaja

Pealehakkamist ja arukust

TÕSTAMAA VALLAVOLIKOGU OTSUS

08. oktoober 1999. a. nr. 29

Munalaiu sadama detailplaneeringu kehtestamine. Lähtudes planeerimis - ja ehitusseaduse (RT I 1995, 59, 1006; 1996, 36, 738; 49, 953; 1999, 27,380; 29, 398) § 24 Tõstamaa Vallavolikogu otsustab:

1. Kehtestada Munalaiu sadama detailplaneering.
2. Otsus jõustub vastuvõtmisest.

Heino Tamm
volikogu esimees

VALLA VOLIKOGU VALIMISTEST

17.oktoobril 1999.a. saavad valla ja linna hääleõiguslikud elanikud valida valla- või linnavolikogu. Tõstamaa vallas on selleks moodustatud kolm jaoskonnakomisjoni: nr.1 asub Tõstamaa seltsimajas, nr.2 - Tõhela rahvamajas, nr.3 - Pootsi Põhikoolis. Valla valimiskomisjon asub valla-majas, tel.96 260.

Eelhääletamine toimub 11.-13. oktoobril jaoskonnas nr.1, Tõstamaa seltsimajas k.12.00-20.00. Valimiste päeval on kõik jaoskonnad avatud k.9.00-20.00. Valima minnes võta kaasa pass ja esita see jaoskonnakomisjoni liikmele, kes annab hääletamissedeli. Hääletamissedel

tuleb täita hääletamiskabiinis, kuhu on üles pandud volikogu liikmekandidaatide nimekiri. Iga nime ees on number. Kui oled välja valinud sinule sobiva liikmekandidaadi numbri, siis kirjuta see hääletus-sedelile ja lase sedel valimiskasti.

Kodusvalijatele.

Selleks tuleb elukohajärgsele jaoskonnakomisjonile esitada kirjalik taotlus. Selleks, et vastu tulla eakamatele vallakodanikele võib ka helistada vallamajja või oma jaoskonnakomisjonile ja teatada oma kodusvalimise soovist. Valimispäeval tulevad jaoskonnakomisjoni liikmed kohale ja enne valimisprotseduuri

teete avalduse ära. Loodetavasti on kõik huvitatud valla edaspidisest käekäigust ja suhtuvad valimistesse täie tõsidusega.

Kui meenutada eelmisi, 1996.a. toimunud volikogu valimisi, siis käis valimas hääleõiguslikest kodanikest: Tõstamaal 758-st - 403 e. 53%, Tõhelas 352-st - 158 e. 45%, Pootsis 181-st - 117 e. 65%

Loodame sellel korral aktiivsemat sekkumist.

Kohtumiseni 17. oktoobril!

Tõstamaa valla valimiskomisjon

TARKUSETERA

Kui sa tahad poliitikas midagi öelda, palu meest. Kui sa tahad, et midagi tehtud saaks, palu naist.

Margaret Thatcher

AIAMAADE KASUTAMISE KORRA KEHTESTAMINE LAAGISOOS.

Vastavalt Tõstamaa valla volikogu otsusele munitsipaliseeritakse Laagisoo kasutamiseks individuaaliamadena.

Maa kuulub vallale ja et seda tõepoolest haritaks, **kehtestab vallavalitsus järgmised täitmist vajavad nõuded:**

- Selgitamaks tegelikud maade kasutajad, palume kõigil 18. oktoobriks esitada maakorraldajatele avaldus järgmisel aastal maa kasutamiseks, täpsustada maa

asukoht, panna maa otsa loetav tähis kasutaja nimega ning tähistada äärevaiadega piirid mõlemas maa otsas.

- Kasutatavate maade ülevaatamiseks ja asjaolude täpsustamiseks on maakorraldaja kohal 20. oktoobril 10.00-13.00.

- Maa eei või käia nn. käest kätte, vaid läbi maakorraldajate, maast loobumisel palume sellest koheselt teatada.

- Maakasutajatel tuleb umb-rohust puhtad hoida ka oma maa otstes asuvad nn. põllupeenrad, kraavi olemasolul kuni kraavi teljeni, maa harimata jätmisel järgmisel aastal maad enam kasutada ei saa.

- Edaspidi on munitsipaalmaal kavas maade kokkutõstmine, et vältida harimata siilude tekkimist ja anda osale maast võimalus puhata, kavas on korraldada ühine kündmine ja kultiveerimine.

ESIMENE MISS TÕSTAMAAL

On ju kõigile teada, et meil Tõstamaal kasvavad kõige kõrgemad männid, kõige ilusamad kadakad, meil on kõige ilusamad rannad ja muidugi kõige ilusamad tüdrukud. Nii kogunesidki esmaspäeval 20. septembril kell 16.00 seltsimajja neist ilusatest kõige julgemad 11-14.aastased tüdrukud: Karoliine Kask, Kätlin Kaškin, Kristel Jürgens, Katri Martel, Grete Adler, Elo Pulk, Angela Vaaks, Ave Tuisk, Epp Tusik, Elis Leetmaa, Epp Tuisk, Sigrit Saarts.

Tüdrukud olid juba ise välja mõelnud, mida teha ja nii alustasimegi proove. Öhtu juhiks valisid tüdrukud ühiselt Priit Kaljuranna.

Laupäevaks 25. septembriks olime kõik enam-vähem valmis. Meie Miss Teini valimistel toimus kolm vooru:

Esimene oli tutvustamisvoor, kus tüdrukud rääkisid lühidalt endast ning vastasid Priidu küsimustele. Voorude vaheajal laulsid Andra Vaaks ja Eege Laansoo, keda süntesaatoril saatis Ene Kaškin.

Teiseks oli fantaasiavor, milleks

kandidaadid olid ette valmistanud väga toredad tantsud. Hea oli tõdeda, et tants on meil au sees ja tantsuoskusest meil puudu pole. Eriti tooksin selle vooru puhul esile Katri Marteli etteaste, mis sisaldas ka laululist osa ja oli seetõttu teistest omanäolisem.

Lõpetuseks oli õhturiietuse voor, kus tüdrukutest said tõelised

daamid (kes kandis ema pulmakleiti, kes õe lõpukleiti, kes selleks ürituseks spetsiaalselt valmistatut). Tore oli tõdeda, et tüdrukud, kes alevs tavaliselt tossudes ringi liiguvad, oskavad ka kõrgetel kontsadel käia. Kaunitaridele aitasid soenguid ja meiki teha Erika Leetmaa, Jana Oulk, Moonika Seppama, Liisy põltsam, Moonika Adler, Lagle Adler, Kätlin Kask ja Raina Pavlova. Suur, suur tänu neile!

Pealtvaatajaid oli vähe, aga publiku lemmikuks sai Epp Tuisk.

Žürii (Eve Rõhu, Sirli Väara, Lea Rannik, Toomas Mitt ja Deivi Väara) otsustas järgmiselt:

II PRINTSESS –

ANGELA VAAKS

I PRINTSESS –

KAROLIINE KASK

TÕSTAMAA 1999. a. MISS TEINI – EPP TUISK

Esimeseks auhinnaks oli kena savivaas, mille valmistas Heino Kriisa. Tänapäeval ei saa kultuur läbi ilma sponsoriteta. Kuigi käesolev aasta ei ole majanduses olnud kergete killast, on Tõstamaa firmad valmis alati lahkelt aitama. Seekord panid õla alla **Jaani äri, FIE Einar Härm, FIE Valdur Jõgi, FIE Ando Lomp, Sauli äri ja Teeristi Ärikeskus**. Suur tänu neile!

Kokkuvõtteks ütlen, et esimene kord on ikka raske, kuid ühiselt saame hakkama.

Siia juurde lisaksin, et novembris toimuvad Tõstamaal AASTA VANAEMA valimised.

OMA SILMAGA...

Amsterdam on Hollandi pealinn. Asub Amsteli jõe suudmes ja on kanalite kaudu ühenduses Põhjameri ja Reini jõega. Meie turismigrupi tutvus Amsterdamiga algas pühapäeva hommikul. Linn oli rahvavaene ja vaikne. Kohvikud - baarid ja muud lõbus-tusasutused puhkasid laupäeva-õhtusest - öisest pidutsemisest. Pidutsemise järgi võis kohata igal sammul - tänavatel vedelev tohutu prügi (plast - ja plekist joogipudelid, muu pakendipraht, okse-loigud). Raudteejaamas magasid kodutud ja narkarid, samuti kohtasimesõltuvusvärinais inimesi ka vanalinna tänavatel. Mul on tagantjärele hirmus kahju, et see kõik pidi saama meie esmamuljeks Amsterdamist. Tegelikult on Amsterdam ikkagi üks Euroopa suuremaid kultuuri- ja majanduskeskusi.

See kõik selgus hilisemal tutvumisretkel linnas.

Kui olime esimesest šokist toibunud, äratas meie tähelepanu võrratu kellamäng. Amsterdamis on kõikides tornides (9) kellad, mis eri aegadel helisevad. Kellamängud on erineva pikkuse ja helitämbriga. Väga ilus oli kuulata. Kui olime raudteejaamas (muide väga suur ja ilus hoone, arhitektuuriväärtus) raha vahetanud, suundusime lilleturule. See oli pikk ja hunnitu lillemeri ühe kanali ääres. Seal oli palju silmailu ja rikkalik ostuvõimalus. Müüa oli kõike - seemneid, sibulaid, lõikelilli ja lilleteemalisi suveniire. Sealt lahkumiseks pidi lausa tahet pingutama - nii väga oleks seal tahtnud kauem olla.

Meie jalutuskäik linnas jätkus. Möödusime kuninganna resident-sist (Beatrix) ja nautisime kesk-väljaku avarust. Peatusime ühe kena naisratsanikuga monumendi juures. See on püstitatud kuninganna **Vilhelmine** auks, sest

ta olnud väga rahvasõbralik kuninganna. Uudishimu tõttu tahtsime ikka ka kuulsat "Punaste laternate" rajooni ära näha, vaatamata sellele, et ei lootnud seal midagi šokeerivat kohata - oli ju pühapäeva hommik.

Aga nähtavasti tahab töö ikkagi tegemist - nägime neiukesi ja nende kutseviiped ära küll. "Teatud majadel" on suured aknad ja seal aknalaua "neiukesed" ülinapis riietuses istuvad nagu elavad mannekeenid, kes teevad erootilisi liigutusi ja viipeid.

Kõige hämmastavam on asjaolu, et kogu selle "patuse linnaosa" keskel paikneb kuulus Vana Kirik, kus asub palju hauamonumente sh. ka **Rembrandti** naise Saskia oma. Üldse on Amsterdamis palju maailmakuulsaid kultuuriasutusi: Vahakujude Muuseum, Rijksmuseum, Moodsa kunsti muuseum, Rembrandti maja, V. van Goghi muuseum, rikkaliku sisekujundusega Uus kirik (Nieuwe Kerk), kuningaloss jne. Amsterdamis nimetatakse sageli ka Põhjamaa Veneetsiaks ja seda nimetust ta igati väärib. Linnas on üle 100 km kanaleid ja ligi 1200 silda, mis kanalite erinevaid kaldaid ühendavad. Laevateel paistis hästi kätte linnas

domineeriv arhitektuuristiil - kõrgete ja teravate viilkatustega pruunid valgete ukse- ja aknaraamidega majad. Amsterdam on olnud ja on (on ka Hansalinn) tähtis kaubanduskeskus.

Seetõttu nägime kanalite ääres huvitavaid kanalipoole kaldus maju, mis nagu painutavad end kanali suunas. Giidi selgitusest saime teada, et iga sellise maja katusel oleva tornikese tipust lasti alla (mõnel pool oli seda ka praegu näha) vaieri otsas rippuv suur korv (kui seda võiks korviks nimetada), millega tõmmati tali abil kaup otse kanalis olevalt aluselt kaupmehe majja sisse. Ettepoole kummargil on majad seepärast, et vältida kaubalasti ülesvedamisel alumiste korruste akende vigastamist.

See kanaleid pidi sõit oli üks suurepärane elamus ja võimalus linnaga lähemalt tutvuda. Ühest ülihämmastavast nähtusest tahaks veel kirjutada. Ma tean küll, et Hollandis on tähtsaks liiklusvahendiks jalgratas, aga et neid on nii palju, oli ikkagi suur üllatus. Kõik sillakäsi puud, rattahoidlad ja kõikvõimalikud muud kohad, kuhu on võimalik ratast lukustada, olid nii tihedalt täis, et lausa uskumatu - nagu kogu tänav oleks üks suur rattapood.

(järg lk 7)

(algus lk 6)

Ainult selle vahega, et suur osa sõiduvahenditest olid üsna päevinäinud.

Mõne puhul oli tunne, et omanik on ammu kalmistul, aga tema truu

sõiduriist ootab teda ikka, ise aina rohkem roostetades.

Rattasõitja on Hollandis "kuningas" - sa võid käia autoteel ja kus tahes, aga jalgrattatee olgu vaba. Mulle hirmsasti meeldib,

ikkagi väga tervislik sõiduvahend. On märgata, et ka Eestimaa tänavatel see sõiduriist üha suurenevat populaarsust võidab.

E. Liiv

TÕSTAMAALASTE SEIKLUSED NORRAMAAI

Juba pikka aega on norralased ja eestlased hästi läbi saanud. Meiegi jätkasime seda kena traditsiooni. Kuna mitu aastat on Fagernesest Tõstamaal käidud, siis ka sel aastal tuli sealse valla koolist klassitais õpilasi. Norrakate bussi pääsemiseks pidime neid veidi "moosima" (pidutsemine Pärnus ja vastuvõtmine Tõstamaal). Sellega saime väga hästi hakkama, sest kaasa meid igal juhul võeti.

Laupäeval, 28.augustil saime Pärnus reisikaaslastega kokku ja hakkasime pealinna poole sõitma. Keskpäeval algas merereis Soome Wasa Queeniga. Helsingis laadisime ennast Silja Serenade'i pardale. Vaat see oli alles laev!

Pühapäeva, 29.augusti hommikul jõudsime Rootsi. Ajaarvamine läks sassi, sest kellad olid tund aega taga. Meie kui kergesti kohanevad inimesed saime sellest lihtsalt üle. Terve pühapäeva sõitsime Rootsist Norrasse. Vahepeal külastasime ka Gripsholmi kindlust, mis on Rootsis väga haruldane, sest see on sõdadest seni puutumatu. Norrasse jõudes ei olnud tõstamaalaste ahhetustel otsa ega äärt, sest loodus oli meie jaoks tõeliselt mäGINE. Kella kümne paiku astusime bussist välja, et suunduda ööbimiskohtadesse. Nendeks olid norra sõprade kodud. Tundsime end seal väga mõnusalt.

30.augusti hommikul saime kokku Fagernese keskkooli fuajees. Seal jätsime hüvasti meie võõrustajatega. Inglise keele õpetaja Asbjörn tegi meile väikese ekskursiooni oma koolis. Peale seda läksime veel Valdresi ametikooli kaema. Õpitingimused olid seal igal juhul suurepäraseks - täielik "euro värk".

Võtsime oma suured kotid ning sõitsime mägedesse. Seal kõrgustes oli vaid 5 - 6 C° sooja. Olles harjunud soojade ilmadega, tundus see üpris külm. Kaugel mägede tippudes laiutas lumi ja jää, mis meile jäi aja puuduse tõttu kättesaamatuks. Olime 1500m kõrgusel merepinnast. Vaade oli äärmiselt maaliline. Säärast juba Eestis ei näe! Mägedesse jätsime oma kooli vimpli, kuhu jäädvustasime allkirjad.

Õhtupoolikul jõudsime Lienesse, kus veetsime järgmise öö. Sedapuhku kooli ühiselamus, mis oli ilus nii seest kui väljast. Süüa saime rikkalikult.

31.augustil tegime Tuisu kaksikutele sünnipäevaäratuse. Sõime torti ja jäätist. Kooli tutvustamise käigus selgus, et seal õpib vaid 36 õpilast ja nii on olnud läbi aegade.

Samal päeva sõitsime Saggrendasse, kus asuvad iidset hõbedakaevandused. Ka seda kohta ei jätanud me külastamata. Pimeda hakul koopas olles hakkas päris kõhe. Iga hetk tundus, et kukud auku või lööd pea ära. Üks nn giididest, mängides trolli, viskas ülalt lehti ja sammalt alla. Hirmukisa kajas kaugele. Tagasi tulles tegime järskudel mägiteedel rallit - Ameerika mägesid. Öö veetsime Saggrenda metsanduskoolis, millel on sõprussuhted Tihemetsa tehnikumiga.

1.septembri hommikul helistasime Tõstamaale, et soovida kõigile ilusat kooliaasta algust, olles õnnelikud, et ise ei pea veel koolis olema. Samal päeval kohtusime Drammenis Buskerudi maavalitsuse esindajatega, eesotsas maavanemaga. Olles tutvunud Norra koolireformide ning hariduskorraldusega ja sünninud lõunat, sõitsime üles märke Drammenit

kaema. Sinna viis mäesisene spiraalikujuiline tunnel. Jalgsimatk alla oli parajalt hoogne ja väsitav (vaesed jalad!)

16.48 sõitsime rongiga Oslosse, kus tutvusime oma öömaja ja linnaosaga. Inimesed olid väga lahkelt suhtlemisaldid. (Peaaegu kõik oskavad inglise keelt).

2.septembril tutvusime Oslos asuvate muuseumidega. Käisime Viikingi, Frami ja meremuuseumis ning loomulikult pealinna külastatavaimas Vigelandi pargis. Sealt saime ka kõige huvitavamad fotod.

Ööbimiskoht polnud suurem asi, kuid hubasuse lõime ise. Ka järgmisel päeval jätkasime Osloga tutvumist. Külastasime Holmenkolleni suusamuuseumi ja Norra Folkmuuseumi.

3.septembri hilisõhtul tutvusime öiste tänavatega. Sattusime peale ka filmivõtetele. Eesti tänavad jätavad parema mulje kui sealsed - ajalehed lendavad ja muudki prahti on kõik kohad täis. Öösel sõitsime tagasi Stockholmi. Järgmise päeva veetsime Stockholmi vanalinnas, saime osa sajandilõpu karnevalist ning pidulikust tseremooniast kuningalossi hoovis. Õhtul jätsime Trondiga nägemiseni ning asusime laevaga koduteele.

Meelde jääva reisi eest täname TRONDI, TÕSTAMAA VALLA-VALITSUST ja NORRAPOOLSEID ABISTAJAID!!!

Reisiseltskonna nimel
Maarja Lühiste ja Ave Martson

Õnnitleme oktoobrikuu sünnipäevalapsi!

*Sea sünnipäeval mälestused ritta
ja igat eraldi veel meenuta ja vae!
Siis näed, et elu on sind teinud rikkaks,
on tasutud kõik mured, töö ja vae.*

Lilli Ussanova	90
Elviine Jänes	87
Elikonida Metsa	85
Laura Kornfeldt	85

Rudolf Hannus	83	Niina Allikas	74
Vilhelmine Vilgats	81	Ella Puls	72
Arnold Kaleviste	80	Linda Männamäe	70
Juhan Hannus	80	Anti Heinla	65
Lidia Vanatoa	79	Aino Siig	65
Zinaida Meresmaa	78	Arnold Jõgi	65
Hugo Paltson	76	Mihkel Laur	60
Ella Randi	75	Ülo Tõnts	60
Andrei Kase	74	Leida Lepa	60

Tõstamaal **töötab juuksur**. (lasteaia majas)
Avatud iga teisipäev ja reedel kl. 9.00 – 18.00.
Võimalus juukseid värvida, ravida, lokiada ja
lõigata nii lastel, meestel kui naistel.
Tel. 252 05981 või õhtuti 96 189

Tervitame uusi vallakodanikke!

Tiina Lehtla ja Jaak Hannuse peres tütar **Triin** 23.07.1999.a.
Ene Lehtsalu ja Valeri Jurjevi peres tütar **Helevi** 23.08.1999.a.
Anneli Vesiku ja Jaanus Lehistes peres tütar **Aveli** 24.09.1999.a.

Austatud pärandihoidjad!

Juba mõnda aega on Tõstamaal heietatud mõtteid oma muuseumi rajamisest. Meie kodukandis elab või on elanud mitmeid inimesi, kes on ühel või teisel moel üritanud talletada ajaloolist pärandit ja nii mõnigi neist on kas poolihääli või täiesti avalikult välja öelnud, et Tõstamaa tulevane muuseum peaks alguse saama just tema kollektsioonist. Üritan paari reaga kõik kokku võtta.

Signe Allikas on perekond **Lõõbaste** pärija ning avaldanud arvamust, et Lõõbaste maja koos seal oleva vanavaraga võiks olla muuseumiks. **Mari Lühiste** on koduloolase **Andrei Udu** tütar ja tema töö jätkaja, kes juhatab õpilaste kodu-uurimuslikke töid. **Vaike Hang** on Eesti Rahva Muuseumi (ERM) kirjasaatja, kes uurinud põhjalikult läbi kõik valla külad ja talud ning vaeb plaani rajada muuseumituba Tõhela rahvamajja. **Riho Väli** on vanavara kollektsionäär, kes mitmel korral näidanud oma suurepärase kogu Tõstamaa vallapäevade aegu ning praegu otsib kogule hoiukohta. **Harvet Toots** on ERMi ja Kirjandusmuuseumi korrespondent, meeliselaks on rahvapärilise ja nõukogude sümbolika kogumine.

Muuseumi asupaigana on välja käidud mitmeid kohti: Seliste kirik, Lõõbaste

maja, Tõstamaa kooli kelder ja tallitorn, Tõstamaa lasteaed ja raamatukogu, vanad KEKi ruumid, Kastna kirik, Tõhela kirik ja mine tea, äkki veel midagi. Seega oleme jõudnud olukorda, kus piltlikult öeldes iga mees tahab endale muuseumi ehitada, mis pole loomulikult kuigi mõistlik.

Siit ka ettepanek: korraldame nõupidamise, kuhu kõik asjahuvilised kokku tuleksid, et siis ümmarguse laua taga muuseumiküsimuses pisut selgust tuua. Kokkusaamise patrooniks on Tõstamaa vallavalitsus eesotsas vallavanemaga.

Koguneme vallamaja juures neljapäeval, 21. oktoobril kell 14.00, võtame valla bussi ja sõidame läbi kõik ülalmainitud potentsiaalsed muuseumikohad ning vaatame, mida nad endast õigupoolest kujutavad. Oma nõusoleku arupidamisel osaleda andis Pärnu muuseumi direktor Aldur Vunk, kes tuleb kohale koos peavara-hoidjaga. Umbes kell 14.15 viime mõisa tornis läbi happeningi, mida kutsume kajastama ajalehed "Tõstamaa Tuuled" ja "Pärnu Postimees".

*Lugupidamisega Harvet Toots,
Tõstamaa KK ajalooõpetaja*

Täname kõiki, kes meil sel raskel ajal toetasid, olles meiega ja kalmu rohkete lilledega kaunistasid.

Hilka lastega.

Tõstamaa seltsimajas alustavad tööd järgmised ringid:

LIIKUMISRÜHMAD

lastele ja noortele, juhendajad

Ene Lehtsalu ja Raina Pavlova
STEPAEROBIKA alates 7.okt.

juhendaja Kairi Kuur

teisipäev, neljapäev 19.30

korra maksumus 10 krooni

DAAMIDE AEROBIKA alates 5.okt.

juhendaja Regina Lepik

teisipäev, neljapäev 18.30

korra maksumus 8 kr, kuumaks 40 kr.

RAHVATANTS juhendaja Pilvi Kase
esmaspäev, kolmapäev 18.30

SEGAKOOR juhendaja Viivi Karlep
teisipäev, neljapäev 20.00

NÄITERINGID juhendajad

Külli Merimaa ja Maire Adler

teisipäev, neljapäev 17.30

FOLKLOORIRÜHM "MIKUD – MANNID" juhendaja Tiia Schär

neljapäev 14.30

LASTE FOLKLOORIRING alates 4.klassist juhendaja Tiia Schär

esmaspäev 14.30

Plaanis on luua FOLKLOORIRÜHM täiskasvanutele koos

RAHVAPILLIANSAMBLIGA.

Palli saab mängida esmaspäeval ja kolmapäeval kella 19.00-20.30-ni.

Kui oled huvitatud, võta ühendust või tule kohale!

Tel. 96 172

Mob. 25213471

Tõstamaa
valla
ajaleht

Toimetused:

Lea Rannik
Alo Adler
Trükkinud

Tõstamaa Raamatukogu
Tallinna Tehnikaülikool
OÜ Hansaprint

tel. 96 184
tel. 96 231